

Мамандандырылған халыққа қызмет көрсету орталықтарының қызметі саласындағы сыбайлас жемқорлық және алаяқтық тәуекелдерді ішкі талдау қорытындылары бойынша қысқаша талдамалық анықтама

2024-2025 жылдары Мемлекеттік корпорацияға 162 сот иск қозғалды: 2024 жылы – 70, 2025 жылы – 92, бұл өтініштер санының өткен жылмен салыстырғанда 31,4% - ға өскенін көрсетеді. Сот дауларының негізгі бөлігі әкімшілік істерден тұрады: 162-нің 150-і, ал азаматтық істер 12-ге дейін қысқарды. Мұндай құрылым азаматтардың мемлекеттік корпорацияның іс-әрекеттері мен шешімдеріне әкімшілік шағымдану тетігін белсенді пайдалануын көрсетеді.

Істерді қарау нәтижелері бойынша талаптардың көпшілігі мәні бойынша қарауға жетпейді. 2024-2025 жылдары 88 іс қайтарылды немесе қараусыз қалды, тағы 7-ін өтініш берушілер кері қайтарып алды. Қаралған талаптардың ішінде 18 іс толық қанағаттандырылды (2024 жылы – 7, 2025 жылы – 11), ішінара – 6, бітімгершілік келісімдер жасалды – 6, бас тартылды – 29, бұл қатаң сот практикасын және талапкерлердің талаптарын қанағаттандырудың жоғары пайызын көрсетеді. Талаптардың ең көп саны Алматы қаласының (2025 жылы 25 талап) және Астана қаласының (2025 жылы 9 талап) экономикалық белсенді өңірлеріне тиесілі.

Бұл көрсеткіштер әкімшілік рәсімдерді одан әрі жетілдіру, филиалдардың шешімдерін біріздендіру және көрсетілетін мемлекеттік қызметтердің сапасын арттыру, сотқа жүгіну санын азайту қажеттігін көрсетеді.

Анықталған динамика талаптарды екіұшты түсіндіруге және шешімдерді стандарттаудың жеткіліксіздігіне не мемлекеттік қызметтер көрсету кезінде қызметкерлердің және/немесе мүдделі тұлғалардың қабілетсіздігіне байланысты тіркеу процестерінде осал рәсімдердің болуын көрсетеді. Сот дауларын және ілеспе сыбайлас жемқорлық және алаяқтық тәуекелдерді азайту үшін құқық қолдану практикасын біріздендіру, қызметкерлердің біліктілігін арттыру, МХҚКО қызметі желісі бойынша ішкі бақылауды күшейту талап етіледі.

2024-2025 жылдары Ішкі аудит қызметі жүргізген ішкі аудит нәтижелерін талдау МХҚКО қызметінде сыни бұзушылықтар болмаған кезде 9 филиалда 94 бұзушылық анықталғанын көрсетті, олардың ең көп үлесі мыналарға тиесілі:

- Астана қ. – 25 (27 %);
- Түркістан облысы – 19 (20 %);
- Қарағанды облысы – 16 (17 %).

Сәйкессіздіктердің негізгі бөлігі процесс және жүйелік болып табылады және теориялық және практикалық емтихандарды ұйымдастырумен,

ақпараттық жүйелердің жұмысымен, тіркеу процедураларымен және іс жүргізу талаптарын сақтаумен байланысты.

Анықталған жекелеген фактілер сыбайлас жемқорлық және алаяқтық көріністер үшін жағдай жасауға қабілетті осал рәсімдердің болуын көрсетеді. Атап айтқанда, орнатылған:

- міндетті медициналық анықтамаларсыз құжаттарды рәсімдеуге мүмкіндік беретін «ХҚКО 2.0» ИАЖ-дағы кемшіліктер;
- автодромдарды пайдалануды бақылаудың болмауы;
- ЖЖМ негізсіз есептен шығару жағдайлары (2,17 млн теңге сомасына 9 842,4 л.);
- емтихан өткізу және кандидаттарды сәйкестендіру рәсімдерін бұзу.

Жүргізуші куәліктерін заңсыз бергені және үшінші тұлғалардың емтихан тапсырғаны үшін пара алумен байланысты Павлодар облысы бойынша филиалда құқық қорғау органдары анықтаған сыбайлас жемқорлық схемалары бар тәуекелдерді қосымша растау болып табылады. Анықталған бұзушылықтардың жиынтығы ішкі бақылауды күшейту, жүйелік кемшіліктерді жою, Ақпараттық жүйелерді пысықтау және сыбайлас жемқорлық пен алаяқтық тәуекелдерді азайту үшін емтихандар өткізу және жүргізуші куәліктерін беру рәсімдерінің ашықтығын арттыру қажеттігін куәландырады.

2024-2025 жылдардағы тәртіптік практиканы талдау тәртіптік жазалар санының 306-дан 496 жағдайға дейін (+62%) өскенін көрсетеді, тек екі жыл ішінде 802 жаза тіркелді. Негізгі үлес:

- ескертулер – 450 (56 %);
- сөгіс – 218 (27 %);
- қатаң сөгіс – 130 (16 %);
- еңбек шартын 4 рет бұзу.

2025 жылы ескертулердің екі есе өсуі (150-ден 300-ге дейін) және қатаң сөгістердің төмендеуі (75-тен 55-ке дейін) байқалды, бұл тәртіптік практиканың жұмсақ және алдын-алу шараларына ауысуын көрсетеді.

Аймақтық талдау жоғары операциялық жүктемесі бар филиалдарда өндіріп алулардың шоғырлануын көрсетеді. Жазалардың ең көп саны Шымкент қаласында – 124, Алматы қаласында – 112, Жетісу облысында – 31, Абай облысында – 28 және Астана қаласында – 27 тіркелді. Тәртіптік шаралардың негізгі бөлігі мемлекеттік қызмет көрсетуге тікелей қатысатын мамандарға (636 жағдай, шамамен 79%) қолданылады. Осы санаттағы қызметкерлер арасында өндіріп алу саны 241-ден 395 жағдайға дейін өсті (+64%).

Бір мезгілде тәртіптік жауапкершілікке қайта тартылатын қызметкерлер санының өсуі байқалады – 2024 жылы 58 адамнан 2025 жылы 97 адамға дейін (+67 %). Бұл динамика қолданылатын шаралар профилактикалық функцияны

толық орындамайтындығын көрсетеді, бұл басқарушылық бақылауды күшейтуді, Ішкі қадағалау тетіктерін жетілдіруді және Мемлекеттік корпорация филиалдарында еңбек тәртібін бұзудың алдын алуды талап етеді.

Smart Data Ukimet платформасы және «Е-өтініш» жүйесі арқылы келіп түскен өтініштерді талдау өтініштердің жалпы санының 2024 жылғы 3 091-ден 2025 жылы 3 569-ға дейін өскенін көрсетеді (+15,5 %). Өтініштер құрылымында басым:

- сұраулар – 2024 жылы 1 570 (50,1%), 2025 ж. 2 024 (56,7 %);
- өтініштер – 2024 жылы 1 290 (41,7%), 2025 ж. 1 250 (35 %);
- шағымдар – 2024 жылы 144 (4,6%), 2025 ж. 217 (6 %).

Шағымдарды іріктеп тексеру кезінде 2024 жылы 21,4% (14-тен 3-і) және 2025 ж. 7,1% (14-тен 1-і) бұзушылықтарды растау анықталды. Өтініштердің көпшілігі ұйымдық мәселелермен байланысты (кезектер, жүйенің істен шығуы, ауа райы жағдайлары) және сыбайлас жемқорлықтың ең аз сипатына ие.

Бастамашыл ақпараттандыру желісіне өтініштерді талдау сыбайлас жемқорлық құрамдас бөлігімен расталған жекелеген фактілерді анықтады: 2024 жылғы 21 өтініштің 3-і (14,2 %) және 2025 жылғы 18 өтініштің 3-і (16,6%) емтихан тапсыруға немесе жүргізуші куәлігін ресімдеуге жәрдемдескені үшін ақшалай қаражат алуға байланысты. Жекелеген фактілер бойынша материалдар одан әрі тексеру үшін құқық қорғау органдарына жіберілді.

«Е-Өтініш» жүйесі арқылы өтініштерді салыстырмалы талдау шағымдардың айтарлықтай өскенін көрсетеді: 2022-2023 жж.28-ден 2024-2025 жж. 361-ге дейін (өсім 12,8 есе). Бұл ретте Smart Data Ukimet талдамалық деректерінің шектелуі (өтініш берушілер және өтініштерді қарау нәтижелері туралы ақпараттың болмауы) мониторингтің тиімділігін төмендетеді және бұзушылықтар мен рәсімдік тәуекелдерді жасыру үшін жағдайлар жасай алады.

Аталған факторлар талдау құралдарын жетілдіру, тіркеу және емтихан рәсімдерін бақылауды күшейту, сондай-ақ сыбайлас жемқорлық және алаяқтық тәуекелдерді барынша азайту үшін мемлекеттік қызметтер көрсетудің ашықтығын арттыру қажеттілігін растайды.

2024-2025 жылдардағы БАҚ пен әлеуметтік желілердегі теріс жарияланымдарды талдау сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар, жүргізуші куәліктерін алу кезіндегі алаяқтық схемалар, Көлік құралдарын заңсыз тіркеу және делдалдардың қызметімен байланысты МХҚКО қызметінің айналасында теріс ақпараттық фонның тұрақты қалыптасуын көрсетеді.

Жарияланымдар қылмыстық істер, МХҚКО қызметкерлерін ұстау, көлік құралдарын тіркеудің заңсыз схемаларын анықтау, сондай-ақ жүргізуші куәліктерін заңсыз беру фактілері туралы ақпаратты қамтиды.

Жарияланымдардың мазмұны қоғамдық кеңістікте МХҚКО қызметі сыбайлас жемқорлық және алаяқтық көріністермен, соның ішінде:

- емтихан тапсыруға жәрдемдескені үшін заңсыз сыйақы алу;
- көлік құралдарын есепке заңсыз қою;
- МХҚКО қызметкерлері ұсынатын делдалдардың қызметі.

Мұндай ақпараттық күн тәртібі көрсетілетін қызметті алушыларда мемлекеттік қызметтер көрсету процестерінің ашықтығы мен бақылануының жеткіліксіздігі туралы түсінік қалыптастырады.

Сақталып отырған теріс ақпараттық күн тәртібі Мемлекеттік корпорация үшін елеулі беделді тәуекелдер туғызады:

- азаматтар мен мемлекеттік органдар тарапынан сенім деңгейін төмендету;
- өтініштер мен шағымдар санының өсуі;
- құқық қорғау және қадағалау органдары тарапынан бақылауды күшейту.

Ұзақ мерзімді перспективада бұл МХҚКО жүйесіне институционалдық және операциялық жүктеменің ұлғаюына, сондай-ақ Мемлекеттік корпорацияның қызметін сыбайлас жемқорлық және алаяқтық тәуекелдерге ұшыраған ретінде қабылдаудың күшеюіне әкелуі мүмкін.

2024-2025 жылдардағы МХҚКО қызметіндегі бұзушылықтарды талдау олардың жалпы саны салыстырмалы деңгейде қалып отырғанын көрсетеді (2024 жылы 757 жағдай және 2025 жылы 772 жағдай). Алайда құрылым айтарлықтай өзгерді. Егер 2024 жылы бұзушылықтардың негізгі үлесі Көлік құралдарын тіркеумен байланысты болса-466 жағдай (62 %), 2025 жылы жүргізуші куәлігін алу саласына тәуекелдердің күрт ауысуы байқалады – 545 жағдай (71 %). Бұл ретте көлікті тіркеу кезінде бұзушылықтар 227 жағдайға дейін төмендеді. Бұл динамика сыбайлас жемқорлық және алаяқтық тәуекелдерді емтихандар өткізу және жүргізуші куәліктерін беру рәсімдері жағына қайта бөлуді куәландырады.

Аймақтық талдау жекелеген филиалдардағы бұзушылықтардың жоғары концентрациясын көрсетеді. 2024 жылы бұзушылықтардың ең көп саны келесі өңірлерде тіркелді:

- Алматы қ. – 177 жағдай;
- Атырау облысы – 121;
- Қарағанды облысы – 107;
- Қостанай облысы – 100.

2025 жылы бұзушылықтардың негізгі үлесі Алматы облысында шоғырланған – 502 жағдай (барлық бұзушылықтардың шамамен 65%), оның 459-ы жүргізуші куәлігін алу рәсімдерімен байланысты. Сондай-ақ Ақтөбе облысында – 91 және Қарағанды облысында – 61, елеулі көрсеткіштер атап

өтілді, бұл жекелеген өңірлерде жүйелік проблемалардың оқшаулануын көрсетеді.

Көлік құралдарын заңсыз тіркеуге, жалған құжаттарды пайдалануға, ақпараттық жүйелерге жалған деректерді енгізуге және техникалық инфрақұрылымға араласуға байланысты МХҚКО қызметкерлеріне қатысты қозғалған қылмыстық істер бар тәуекелдерді қосымша растау болып табылады. Жекелеген эпизодтар бойынша мемлекетке елеулі материалдық залал анықталды: Қостанай облысында 641 млн теңгеден астам және Алматы қаласында 300 млн теңгеден астам, сондай-ақ ондаған және жүздеген заңсыз тіркелген көлік құралдары анықталды. Аталған факторлардың жиынтығы ішкі бақылауды күшейтуді, Ақпараттық жүйелерді жетілдіруді және тергеу нәтижелері туралы ақпаратты уақтылы алу және осыған ұқсас құқық бұзушылықтардың алдын алу үшін құқық қорғау органдарымен белсенді өзара іс-қимылды талап ететін жүйелі сыбайлас жемқорлық және алаяқтық тәуекелдердің бар екендігін куәландырады.

2024-2025 жылдары теориялық және практикалық емтихандарды қабылдау бойынша көрсетілген қызметтерді тестілеу нәтижелерін талдау сыбайлас жемқорлық пен алаяқтық тәуекелдердің жоғарылауын көрсететін жүйелік ауытқулар мен ауытқулардың болуын көрсетті. Теориялық емтихандарды (2024 жылы 56% және 2025 жылы 58,9%) және практикалық емтихандарды (2024 жылы 58% және 2025 жылы 55,5%) тапсырудың салыстырмалы тұрақты жалпы деңгейімен айтарлықтай аймақтық теңгерімсіздіктер анықталды. Кейбір аймақтарда теорияны сәтті тапсырған үміткерлер санына қатысты практикалық емтихан тапсыру әрекеттері санының қалыптан тыс артуы байқалады:

- Жетісу – 189 %-ке дейін;
- Алматы облысы – 162,2 %;
- Түркістан облысы – 130,2 %.

Бұл теориялық тестілеуден өтпей немесе деректерді манипуляцияламай практикалық емтихандарға жіберуді көрсетуі мүмкін.

Қызмет көрсетудің уақытша параметрлерін талдау кезінде қосымша тәуекелдер анықталды. 2025 жылы теориялық емтиханды 5 минуттан аз уақыт ішінде (мысалы, сәуірде 627 жағдай және мамырда 620 жағдай) ай сайын жүздеген жағдайлар тіркелді, ал жекелеген сахналарда мұндай емтихандардың үлесі 50-62%-ке жетті. Сондай-ақ, жұмыстан тыс уақытта өткізілген емтихандардың едәуір саны анықталды: тек 2025 жылдың қаңтарында – 1695 жағдай (1093 оң нәтиже), қазан айында – 1362 жағдай (1060 оң нәтиже). Ресми демалыс күндері емтихандарды сәтті тапсырудың жеке фактілері анықталды.

Емтихандарды қабылдау ережелерінің талаптарын көптеген бұзушылықтар тіркелді: 2024 жылы практикалық емтиханды бір айда екі реттен артық тапсырудың 8434 жағдайы және екі айда үш реттен артық 2549 жағдай, 2025 жылы тиісінше 3890 және 1100 жағдай анықталды.

Сонымен қатар, МХҚКО арасында кандидаттардың белсенді «көші-қоны» анықталды: 2025 жылы теорияны тапсыру кезінде 5169 ЖСН және практиканы тапсыру кезінде 8347 ЖСН екі және одан да көп МХҚКО-да емтихандар өтті. Анықталған фактілердің жиынтығы емтихан рәсімдерін бақылау жүйесінде олқылықтардың бар екендігін куәландырады және жекелеген филиалдардың қызметіне терең тексерулер жүргізуді, сондай-ақ емтихан нәтижелері мен қызмет көрсету уақытын тіркейтін ақпараттық жүйелердің аудитін талап етеді.

2024-2025 жылдардағы МХҚКО қызметін талдау ішкі рәсімдердің көптеген бұзушылықтарында және мемлекеттік қызметтермен манипуляцияларда көрінетін Елеулі жүйелі және сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін анықтады.

- Сот практикасы адами факторға байланысты 2 бұзушылық (қызметкерлердің біліктілігінің жеткіліксіздігі), сондай-ақ практикалық емтихан тапсыру әрекеттерінің Күшін жоймауға байланысты 1 бұзушылық бойынша қызметкерлер өз міндеттерін тиісінше орындаған жағдайда сот талқылауларын болдырмауға болатынын көрсетті.

- 1 сот ісі бойынша Мемлекеттік кірістер органдары қызмет көрсеткеннен кейін 2 жыл өткен соң анықтаған, алғашқы тіркеудің жұмыспен қамтылған құны бар түбіртектерді қабылдауға негізделген мемлекеттік корпорация қызметкерлерінің де, уәкілетті орган қызметкерлерінің де қатысуымен байланысты сыбайлас жемқорлық тәуекелдері мен схемасы айқын көрінеді.

Ішкі аудиттер 9 филиалда 94 бұзушылықты тіркеді, оның ішінде «ХҚКО 2.0» ИАЖ кемшіліктері, міндетті медициналық анықтамаларсыз құжаттарды рәсімдеу, автодромдарды бақылаудың болмауы, 2,17 млн теңгеге ЖЖМ негізсіз есептен шығару, емтихан өткізу және кандидаттарды сәйкестендіру рәсімдерінің бұзылуы. СВБ Көлік құралдарын тіркеуден жүргізуші куәліктерін беруге тәуекелдерді қайта бөлуді атап өтті: құжаттарды қолдан жасауды, ақпараттық жүйелерге араласуды және жекелеген өңірлерде мемлекетке 641 млн теңгеден астам залал келтіруді қоса алғанда, бұзушылықтардың 545 жағдайы.

Тәртіптік практика жазалардың 306-дан 496-ға дейін (+62 %) өсуін және қызметкерлер арасында қайталама бұзушылықтардың 67 %-ке өсуін көрсетеді, бұл ретте қатаң шаралар өте сирек қолданылады, бұл басқарушылық бақылаудың әлсіздігін және профилактикалық шаралардың тиімділігінің төмендігін көрсетеді.

Емтихан процедураларын тестілеу жоғары сыбайлас жемқорлық пен алаяқтық тәуекелдерді көрсететін жаппай жүйелік ауытқуларды анықтады. Жекелеген өңірлерде тәжірибелік әрекеттер саны сәтті тапсырылған теориялық емтихандар санынан асып түседі (Жетісу – 189 %, Алматы облысы – 162,2 %, Түркістан облысы – 130,2 %). Жүздеген емтихандар 5 минуттан аз

уақыт ішінде өтеді, жұмыс уақытынан тыс және ресми демалыс күндері тапсыру жағдайлары, сондай-ақ филиалдар арасындағы кандидаттардың белсенді көші-қоны тіркеледі (теория бойынша 5 169 ЖСН, практика бойынша 8 347).

Азаматтардың Smart Data Ukimet және «Е-Өтініш» жүйесі арқылы өтініштері 3 091-ден 3 569-ға дейін (+15,5%) өсуді көрсетті, бұл ретте сыбайлас жемқорлықтың расталған бұзушылықтары жекелеген жағдайларда анықталды: емтихан тапсыруға және жүргізуші куәлігін ресімдеуге жәрдемдескені үшін пара алу.

БАҚ және әлеуметтік желілер тұрақты теріс фонды көрсетеді: жүргізуші куәліктерін заңсыз беру, көлік құралдарын тіркеу және делдалдардың қызметі туралы жарияланымдар азаматтарда процестердің ашықтығы мен жоғары сыбайлас жемқорлық туралы түсінік қалыптастырады.

«Е-Өтініш» жүйесіндегі шағымдардың елеулі өсуі (екі жылда 28-ден 361-ге дейін) және алаяқтық схемалардың анықталған фактілері сыбайлас жемқорлық және алаяқтық тәуекелдерді азайту үшін ішкі бақылауды күшейтудің, рәсімдерді стандарттаудың, Ақпараттық жүйелерді жаңғыртудың және құқық қорғау органдарымен белсенді өзара іс-қимылдың аса қажеттілігін көрсетеді.

Анықталған тәуекелдер

Сот практикасын, ішкі аудиторлық тексерулерді, тәртіптік практиканы, көрсетілетін қызметті алушылардың өтініштерін, мемлекеттік органдардың тексерулерін және МХҚКО қызметкерлерінің қызметін ішкі тексерулерді талдау нәтижелері бойынша мынадай тәуекелдер анықталды:

1) *факторлары болып табылатын көлік құралдарын тіркеу кезінде өзіне немесе үшінші тұлғаларға пайда табу мақсатында жұмыскерлердің лауазымдық өкілеттіктерін пайдалану тәуекелдері:*

– өңірлер бөлінісінде бақылау іс-шараларын талдау жұмысының болмауы немесе жеткіліксіздігі;

– тәжірибеде проблемаларды анықтау, оларды жою бойынша ұсыныстар әзірлеу және орындалуын бақылау тетіктерінің болмауы;

– басқарма аппараты тарапынан әдістемелік ұсынымдарды, нұсқаулықтарды, нұсқаулықтарды жеткіліксіз сүйемелдеу, түсіндіру және оқыту іс-шараларын жүргізу; - тәртіптік іс жүргізу шараларының тиімсіздігі;

– КҚ-да берілетін шетелдік құжаттардың түпнұсқалығын тексеру мүмкіндігінің болмауы;

– ПМ мен МКК уәкілетті органдары арасында онлайн режимде мемлекеттік баждар мен алымдардың түсуін салыстыру процесін автоматтандырудың болмауы;

– КҚ иесінің ЖСН және КҚ VIN бойынша «тартымды цифрлық және әріптік белгісі» бар МТНБ беру кезінде КҚ-ны есепке қою бойынша Мемлекеттік қызметтер көрсету;

– Мемлекеттік қызметтерді көрсетудің нақты процестерінің белгіленген талаптарға сәйкес келмеуі, оның ішінде құжаттарды қабылдаудан негізсіз бас тарту және қызмет көрсету рәсімдерінің тәртібін бұзу фактілері.

2) *өзіне немесе факторлары болып табылатын үшінші тұлғаларға пайда табу мақсатында жүргізуші куәліктерін заңсыз беру тәуекелдері:*

– Мемлекеттік қызмет көрсету кезінде Мемлекеттік корпорация қызметкерлерінің пайдакүнемдік уәждемесі;

– теориялық және практикалық емтихандарды ұйымдастыру және өткізу үшін жауапты тұлғаларға пара беру мүмкіндігі;

– үміткерлердің жүргізуші куәлігін алу кезінде Уақыт пен күш-жігерді үнемдеуге деген ұмтылысы;

– үміткерлердің білімі мен дағдыларының жетіспеушілігі, сондай-ақ мамандандырылған жүргізу мектептерінде оқыту сапасының төмендігі;

– Мемлекеттік қызмет пен оқыту көрсетілетін шалғай аудандарда ресми қызметтерге қолжетімділіктің шектелуі;

– ақпараттық жүйелермен интеграцияның жеткіліксіздігіне байланысты жалған медициналық анықтамаларды қолдану;

– оқудан өткені туралы куәліктердің берілуіне тиісті мемлекеттік бақылаудың болмауы;

– емтихан тапсыру әрекеттерінің қалыптан тыс саны;

– емтихан тапсырудың қысқартылған уақыты (5 минуттан аз);

– реттелмеген уақытта (жұмыс уақытынан тыс, демалыс және мереке күндері) емтихан өткізу;

– өз өңірінің МХҚКО мен басқа өңірлер арасындағы кандидаттардың көші-қоны.

3) *өзіне немесе факторлары болып табылатын үшінші тұлғаларға пайда алу мақсатында мемлекеттік қызметтер көрсету кезіндегі қаржылық залалдар тәуекелдері:*

– мемлекеттік баждарды төлеу туралы жалған құжаттар бойынша автокөлік құралдарын тіркеу;

– мемлекеттік алымдар мен баждарды азайту мақсатында автокөлік құралдары Шығарылған жылы өзгертілген құжаттарды ұсыну.

4) *жүргізуші куәліктерін беру және факторлары болып табылатын көлік құралдарын тіркеу бойынша Мемлекеттік қызметтер көрсету кезінде қауіпсіздік жүйелері мен ақпараттық жүйелердің тиісінше жұмыс істемеуіне байланысты ақпараттық қауіпсіздік тәуекелдері мен технологиялық тәуекелдер:*

– белгіленген тәртіптің бұзылуына әкеп соқтыратын Мемлекеттік қызметтерді көрсету кезінде пайдаланылатын АЖ-ның тиісінше жұмыс істемеуі («ХҚКО 2.0», «ЖҚЕ 3.0» және «Автодром» ИАЖ-да оққылықтардың болуы);

– АЖ пайдалану кезінде мемлекеттік қызмет көрсету процестерін «қолмен» түзету мүмкіндігі;

– жұмыс істемеуіне және қызмет көрсету процестерінің бұзылуына әкелетін жүйелердегі немесе бағдарламалық қамтамасыз етудегі кемшіліктер;

– мемлекеттік ақпараттық жүйелермен толық интеграцияланбау;

– емтихан тапсыру кезінде үшінші тарап құрылғыларын пайдалану;

– ажыратылған металл детектордың дұрыс жұмыс істемеуі және / немесе қолданылуы; - бейне/сенсорлық жүйелердегі осалдықтар.

5) факторлары болып табылатын БАҚ-тағы және әлеуметтік желілердегі теріс жарияланымдармен байланысты беделді тәуекелдер:

– әлеуметтік желілерде және мессенджерлерде Мемлекеттік корпорация қызметкерлерінің заңсыз әрекеттері және Мемлекеттік корпорация қызметкерлерін қылмыстық жауапкершілікке тарту туралы жарияланымдар;

– қоғамның Мемлекеттік корпорацияға деген сенімін жоғалту.

б) факторлары болып табылатын мүдделер қақтығысының тәуекелдері:

– туыстарына бағыну; - декларантта не Мемлекеттік корпорацияның қызметімен байланысты жақын туыстарында жеке бизнестің болуы;

– өзіне/жақын туыстарына қызмет көрсету;

– декларанттардың жеткіліксіз мониторингі және ақпаратты толық ашпауы;

7) факторлары болып табылатын қызметкерлердің тәртібі мен құзыреттерін жеткіліксіз бақылау тәуекелі:

– қайталама бұзушылықтардың жоғары деңгейі;

– оқушылардың жеткіліксіз оқуы және / немесе әлсіз қызығушылығы;

– қабылданатын тәртіптік шаралардың формальды сипаты.

8) факторлары болып табылатын МХҚКО қызметтерінің ашықтығы мен қолжетімділігінің төмен тәуекелдері:

– инфрақұрылым тапшылығы (автодромдар);

– емтихан тапсыру үшін көлік құралдарының жетіспеушілігі.

Талдау нәтижелері бойынша ұсыныстар

Мемлекеттік корпорацияның МХҚКО қызметінің сыбайлас жемқорлық және алаяқтық тәуекелдеріне жүргізілген ішкі талдау қорытындылары бойынша мынадай ұйымдастыру шараларын қабылдау ұсынылады:

МХҚКО дамыту департаменті:

1) қызметтер көрсету процесінде жүйелік проблемаларды анықтау және оларды жою жөніндегі шараларды әзірлеу мақсатында «Е-Өтініш» платформасы арқылы келіп түсетін өтініштер санының өсу себептеріне талдау жүргізу;

2) уәкілетті органмен (ҚР ІІМ ӘПК) шетелдік нотариаттық сенімхаттарды қабылдау бөлігінде № 862 Қағидалардың 14-тармағын біркелкі қолдану мәселесін пысықтау;

2.1) уәкілетті органның (ҚР ІІМ ӘПҚ) келісімі кезінде шетелдік нотариаттық сенімхат болған кезде құжаттарды қабылдаудың техникалық мүмкіндігі бөлігінде «ХҚКО 2.0» ИАЖ пысықталсын.

МХҚКО дамыту департаменті Ақпараттық технологиялар департаментімен бірлесіп:

3) есепті деректерді қалыптастырудың емтихандарды тапсырудың нақты күніне сәйкестігіне емтихандарды тапсырудың дұрыс деректерін беру, оның ішінде Мәртебені жаңарту не өтінімді өңдеу күнін белгілеу мақсатында Ақпараттық жүйелерді пысықтауға құқылы;

4) жұмыс уақытынан тыс уақытта аралық кезеңде ілініп қалған өтінімдерді өңдеуді жүзеге асырудың жұмыс уақыты аяқталғаннан кейін әзірлеушінің процесті аяқтау мүмкіндігін болдырмау бөлігінде функционалды пысықтаумен ақпараттық жүйелердің техникалық іркілістерінің себептерін талдауға құқылы.

Заң жұмысы департаменті

5) ұқсас бұзушылықтардың қайталануын болдырмау үшін талдау нәтижелерін барлық мүдделі тұлғаларға жеткізе отырып, сот практикасына тұрақты мониторинг жүргізуді жалғастыруға міндетті.

Персоналды басқару департаменті

6) Қызметкерді тәртіптік жауапкершілікке тарту кезінде 6 ай ішінде 2 реттен артық міндетті жеке профилактикалық іс шараларды әзірлеу және ішкі нормативтік құжатқа енгізу: қызметтік әңгімелесулер жүргізу, бұзушылықтарды түзету жоспарын әзірлеу, сондай-ақ тікелей басшы тарапынан лауазымдық міндеттердің орындалуын бақылау;

7) сыбайлас жемқорлық бұзушылықтар анықталған жағдайларда бағыныстылардың қызметіне жеткіліксіз бақылау болған кезде тікелей орындаушыларды ғана емес, олардың тікелей басшыларын да жауапкершілікке тартуды енгізуге міндетті.

ҚОО «Таным»

8) қызметкерлердің құқықтық сауаттылығын арттыруға, мемлекеттік қызметтер көрсету регламенттерін, Іскерлік әдеп кодексінің талаптарын және көрсетілетін қызметті алушыларға қызмет көрсету стандарттарын білуге бағытталған тұрақты оқыту іс-шараларын жүргізуді жалғастыруға (бұзушылықтарға жиі жол беретін жаңа қызметкерлер мен қызметкерлерге ерекше назар аудару қажет).

Ішкі қауіпсіздік қызметі және филиалдардағы қауіпсіздік жөніндегі уәкілдер

9) осы анықтаманың 5.7-тармақта көрсетілген бұзушылықтар фактілері бойынша міндетті тексерулер жүргізуге;

10) Мемлекеттік корпорация қызметкерлеріне қатысты қылмыстық істерді тергеп-тексерудің барысы мен нәтижелері туралы Құқық қорғау органдарымен ақпарат алмасудың регламенттелген тәртібін белгілеуге

бастамашылық жасау (осындай сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтардың алдын алу бойынша жедел басқару және алдын алу шараларын қабылдау үшін);

11) Мемлекеттік корпорация қызметкерлеріне қатысты қозғалған қылмыстық істердің ішкі тізілімін кейіннен оларды қарау сатыларына мониторинг жүргізе отырып және құқық бұзушылықтар жасаудың себептері мен жағдайларын талдай отырып құруға;

12) аяқталған тергеп-тексерулер туралы алынатын ақпарат негізінде ішкі рәсімдер мен ақпараттық жүйелерді жетілдіру жөнінде ұсыныстар енгізе отырып, мемлекеттік қызметтер көрсету процестеріндегі үлгілік сыбайлас жемқорлық схемалары мен осалдықтарына ішкі талдау жүргізу;

13) АЖ-дағы қызметкерлердің іс-әрекеттерін талдауды қоса алғанда, емтихандарды қабылдау, Көлік құралдарын тіркеу және жүргізуші куәліктерін беру процестеріне тұрақты іріктеп тексерулер жүргізуге міндетті.

Ақпараттық қауіпсіздік қызметі

14) жұмыс компьютерлеріне бөгде бағдарламалық қамтамасыз етуді орнату мүмкіндігін шектеуге, сондай-ақ қашықтан қол жеткізу бағдарламалары мен рұқсатсыз жабдықтардың бар-жоғына тұрақты тексерулер жүргізуге міндетті.